

Asia

Neuvottelut EU:n uudesta kumppanuudesta Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa

Kokous

U/E/UTP-tunnus

E 6/2020 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Yhdistyneen kuningaskunnan (UK) EU-ero tuli voimaan 1.2.2020. Erosopimuksen myötä alkoi vuoden 2020 loppuun kestävä siirtymäkausi, jonka aikana UK:lla on edelleen kaikki jäsenvaltion oikeudet ja velvollisuudet. Ainoa merkittävä poikkeus on, ettei UK enää osallistu EU:n päätöksentekoon, eikä EU:n elinten toimintaan. Tavoitteeksi asetettiin, että EU ja UK saavat neuvoteltua valmiiksi tulevan suhteensa ennen siirtymäkauden päättymistä.

Siirtymäkausi päättyy nyt varmasti 31.12.2020, koska UK ei halunnut erosopimuksessa asetettuun ehdottomaan määräaikaan (1.7.2020) mennessä pidentää sitä. Tämä todettiin myös yleisten asioiden neuvoston 25.6.2020 hyväksymissä päätelmissä, joissa annettiin edelleen jäsenvaltioiden täysi tuki pääneuvottelija Barnierille ja EU:n 25.2.2020 hyväksytyille neuvottelumandaatille, jota ei ole pidetty tarpeellisena muuttaa.

Neuvottelutahtia on kesän aikana tiivistetty, mutta edistyminen on toistaiseksi ollut vähäistä. Osapuolten yhteisiä tekstiluonnoksia ei edelleenkään ole käytettävissä. Seitsemäs virallinen neuvottelukierros päättyi 21.8. vaatimattomin tuloksin. Vaikeita avoimia kysymyksiä liittyy esimerkiksi tasavertaisiin toimintaedellytyksiin, sopimuksen hallintoon ja riitojenratkaisuun, kalastukseen, lainvalvontaan ja oikeudelliseen yhteistyöhön sekä liikkuvuuteen ja sosiaaliturvan koordinaatioon. Seuraavat viralliset kierrokset käydään 7.9. ja 28.9. alkavilla viikoilla. Pääneuvottelijat ja/tai heidän tiiminsä tapaavat aina tarvittaessa viikoittain myös virallisten kierrosten välissä. Komission arvion mukaan neuvottelut olisi saatava päätökseen viimeistään lokakuun loppuun mennessä, jotta sopimuksen/sopimusten hyväksymiselle ja voimaansaattamiselle jäisi riittävästi aikaa ennen siirtymäkauden päättymistä.

Suomen kantoja, tavoitteita ja neuvottelutilannetta on käsitelty valtioneuvoston selvityksessä E 6/2020 vp sekä jatkoselvityksessä EJ 5/2020 vp. Valtioneuvosto antaa syyskaudella 2020 eduskunnalle asiasta perustuslain 96 §:n mukaisen U-kirjelmän.

Komissio julkaisi 9.7.2020 tiedonannon ”Valmiina muutoksiin - Tiedonanto valmistautumisesta siirtymäkauden päättymiseen Euroopan unionin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä” (COM (2020) 324 final). Tiedonannossa käydään läpi tärkeimmät muutokset, jotka tapahtuvat joka tapauksessa siirtymäkauden päättymisen jälkeen riippumatta siitä, pääsevätkö EU ja UK sopimukseen tulevasta suhteesta. Tiedonannossa ei ennakoida tulevan suhteen mahdollista sisältöä, eikä käsitellä tarkemmin tilannetta, jossa EU ja UK eivät pääsisi sopimukseen tulevasta suhteesta. Komissio katsoo, että

keskustelut varautumisesta sopimuksettomaan tilaan käydään EU:n sisäisesti tarvittaessa vasta myöhemmin syksyllä. Tässä vaiheessa on komission mukaan keskityttävä vain tulevan suhteen neuvotteluihin sekä joka tapauksessa edessä oleviin muutoksiin ja niistä tiedottamiseen.

Valtioneuvoston kanslia on pyytänyt jokaista ministeriötä päivittämään vuonna 2018 laaditut ja vuonna 2019 päivitetty varautumissuunnitelmansa 28.9. mennessä. Suunnitelmia on käsitelty etenkin selvityksen E 125/2016 vp jatkoselvityksissä EJ 28/2018 vp ja EJ 16/2019 vp.

Suomen kanta

Suomi lähtee siitä, että EU jatkaa intensiivisiä neuvotteluja rakentavasti, ratkaisuhakuisesti ja käytännöllisesti kaikilla neuvoteltavilla aloilla. Suomi pyrkii toiminnallaan siihen, että EU ja UK onnistuvat neuvottelemaan mahdollisimman läheisen, kunnianhimoisen ja kattavan suhteen, joka tulee voimaan vuoden 2020 loppuun mennessä.

Tärkeintä on kuitenkin Suomen etujen turvaaminen EU:n jäsenvaltiona. Tämä merkitsee sitä, että neuvottelujen lopputulos ei saa vaarantaa esimerkiksi EU:n yhtenäisyyttä, sisämarkkinoiden ja tulliliiton moitteetonta toimintaa tai tasapuolisten toimintaedellytysten toteutumista. Samoin UK:n oikeuksien ja velvollisuuksien on oltava tasapainossa sekä suhteessa EU:n jäsenvaltioihin että muihin kolmansiin maihin. Lisäksi Suomi edellyttää, että ennen siirtymäkauden päättymistä EU:n ja UK:n välinen erosopimus pannaan moitteettomasti täytäntöön ja sitä sovelletaan asianmukaisesti.

Suomi yhtyy tiedonannossa esitettyihin johtopäätöksiin ja kehotuksiin. EU:ssa ja Suomessa on edelleen jatkettava sekä valmistautumista siirtymäkauden päättymiseen että varautumista kaikkiin vaihtoehtoihin lopputuloksiin. Suomessa jokainen ministeriö vastaa omalta osaltaan tästä työstä sekä siihen liittyvästä viestinnästä. Valmistautuminen ja varautuminen edellyttävät tiedonannossa kuvattuja kansalaisten, sidosryhmien, elinkeinoelämän ja erityisesti yritysten omia aktiivisia toimenpiteitä.

Mikäli tulevan suhteen neuvotteluissa ei syksyn aikana edistytä, pitää Suomi tarpeellisena, että EU-tasolla käydään vielä perusteellinen keskustelu sopimuksettoman tilan vuoksi mahdollisesti tarvittavista yhteisistä EU-tason varautumistoimista.

Pääasiallinen sisältö

Seuraavissa kappaleissa käydään tiiviisti läpi komission tiedonannon pääasiallinen sisältö ja tärkeimmät muutokset, jotka toteutuvat siirtymäkauden päätyttyä riippumatta siitä, pääsevätkö EU ja UK sopimukseen tulevasta suhteesta.

Vaikka vuoden 2020 aikana saataisiin aikaan kattava ja kunnianhimoinen kumppanuussopimus, muuttuu EU:n ja UK:n välinen suhde merkittävällä tavalla siirtymäkauden päättyessä. Nykytilaan verrattuna suhteesta tulee joka tapauksessa etäinen. Tämä on myös UK:n ääneen lausuttu poliittinen tahto. UK ei osallistu jatkossa EU:n sisämarkkinoille, tulliliittoon eikä arvonlisävero- ja valmisteveroalueeseen. Henkilöiden, tavaroiden ja palvelujen vapaa liikkuvuus päättyy. UK eroaa kaikista EU:n tekemistä kansainvälisistä sopimuksista. Lisäksi UK:n EU-jäsenyyteen perustuvat muut yhteistyömuodot lakkaavat tai muuttavat muotoaan.

Siirtymäkauden päätyminen tuo siis mukanaan merkittäviä muutoksia kansalaisille, kuluttajille, sijoittajille, opiskelijoille, yrityksille ja viranomaisille. Komissio kehottaa kaikkia toimijoita varautumaan asianmukaisesti näihin muutoksiin. Jos EU ja UK eivät pääse sopimukseen tulevasta suhteesta, häiriöt ovat luonnollisesti vielä suurempia.

Tiedonannossa ei ehdoteta uusia yhteisiä EU-tason tai jäsenvaltiotason toimenpiteitä. Sen tarkoituksena on kiinnittää viranomaisten, yritysten, sidosryhmien ja kansalaisten huomio edessä oleviin väistämättömiin häiriöihin ja ohjata kukin taho toteuttamaan itsenäisesti tarvitsemansa valmistautumistoimet.

Komissio on lisäksi julkaissut lukuisia yksityiskohtaisia ilmoituksia siitä, miten eri alojen toimijoiden olisi valmistauduttava siirtymäkauden jälkeiseen aikaan: https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/future-partnership/getting-ready-end-transition-period_en

Tavarakauppa

Tullimuodollisuudet, tullitarkastukset ja tullivalvonta: UK ei kuulu siirtymäkauden jälkeen EU:n tulliliittoon, joten tavaroihin, joita tuodaan UK:sta EU:hun tai EU:sta UK:hon aletaan soveltaa tullimuodollisuuksia. Näin toimitaan, vaikka EU ja UK tekisivät kauppasopimuksen, jossa tavaroihin ei sovellettaisi tulleja eikä kiintiöitä ja jossa tehtäisiin tulli- ja sääntely-yhteistyötä. Nämä tullimuodollisuudet lisäävät yritysten hallinnollista taakkaa ja voivat pidentää toimitusaikoja.

Niillä EU-yrityksillä, jotka vievät tuotteita UK:hon tai tuovat niitä sieltä, tulee olla siirtymäkauden jälkeen tullimuodollisuuksissa tarvittava EORI-numero. UK:n myöntämät EORI-numerot eivät ole tuolloin enää voimassa EU:ssa. Myöskään UK:n myöntämät valtuutetun talouden toimijan luvat ja hyväksynnät eivät ole voimassa EU:ssa.

Tavaroiden tuontiin ja vientiin sovellettavat tulli- ja verotussäännöt: Siirtymäkauden jälkeen tavaroiden alkuperä on osoitettava, jos niihin halutaan soveltaa etuuskohtelua mahdollisen tulevan EU-UK-kauppasopimuksen nojalla. Jos tavarat eivät täytä alkuperävaatimuksia, niistä peritään tulli, vaikka mahdollisen tulevan EU-UK-kauppasopimuksen mukaan tulleja ja kiintiöitä ei muuten sovellettaisi. Muutoksia tapahtuu myös EU:n ja sen kumppanimaiden kauppajärjestelyissä: UK:n tuotantopanoksia pidetään vastedes ”ei-alkuperäsältönä” määriteltäessä tavaroiden etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää. EU-viejien on siis arvioitava toimitusketjunsuudelleen suhteessa EU:n kauppasopimusten alkuperäsääntöihin sekä mahdollisen EU-UK sopimuksen alkuperäsääntöihin. Ne joutuvat kenties siirtämään tuotantoaan muualle tai vaihtamaan tuotantopanosten toimittajia voidakseen hyötyä EU:n kauppasopimusten etuuskohtelujärjestelyistä. EU:n etuuskohtelua vaativien unionin tuojien on myös varmistettava, että kolmannen maan viejä pystyy todistamaan, että tavarat täyttävät etuuskohtelun edellyttämät alkuperävaatimukset siirtymäkauden päätyttyä. Myös kolmannen maan viejän on pystyttävä todistamaan, että EU:hun tuotavat tavarat täyttävät etuuskohtelun edellyttämät alkuperävaatimukset. Lisäksi tavaroiden on täytettävä EU:n etuuskohtelusopimukseen sisältyvät suoraan kuljetusta / tavaroiden käsittelemättömyyttä koskevat määräykset, jos kuljetukset tapahtuvat UK:n kautta.

Tavaroista, jotka tuodaan UK:sta EU:n arvonlisäveroalueelle, on maksettava arvonlisäveroa saman verran kuin kyseisen tavaroiden toimituksista EU:n sisällä. EU:sta UK:hon vietävät tavarat vapautetaan arvonlisäverosta. Tässä tapauksessa on voitava todistaa, että tavarat ovat poistuneet EU:sta. Valmisteveron alaisista tavaroista (esim. alkoholijuomat, tupakkatuotteet) on maksettava valmistevero, kun niitä tuodaan EU:hun kolmansista maista. Jatkossa UK:sta tulevaan tuontiin voitaisiin soveltaa myös polkumyynti-, tasoitustulli- ja suojoitoimenpiteitä.

Tuotteita koskevat todistukset, luvat ja hyväksynnät, sijoittautumisvaatimukset, selosteet ja merkinnät: Siirtymäkauden jälkeen EU ja UK ovat kaksi erillistä sääntely- ja oikeusaluetta. EU:sta UK:hon vietävien tavaroiden on oltava UK:n vaatimusten mukaisia ja niille tehdään tarvittavat tarkastukset. Vastaavasti UK:sta EU:hun tuotavien tavaroiden on oltava EU:n vaatimusten mukaisia ja

niille tehdään kaikki tuontiin sovellettavat (mm. terveyttä tai turvallisuutta koskevat) tarkastukset. UK-kauppaa käyvien EU-yritysten on noudatettava viejille tai tuojille asetettuja EU:n sääntöjä.

Tuotteita koskevat todistukset, luvat ja hyväksynyt EU:n puolella:

- UK:n myöntämät todistukset, luvat ja hyväksynyt eivät ole enää voimassa EU:ssa. EU:n markkinoille ei saa esimerkiksi saattaa moottoriajoneuvoa, jonka tyyppihyväksyntä on myönnetty UK:ssa. Jos EU:n lainsäädäntö edellyttää, että esimerkiksi lääkinnällisellä laitteella, koneella, henkilönsuojaimella tai rakennusalan tuotteella on oltava EU:n ilmoitetun laitoksen myöntämä vaatimustenmukaisuustodistus, UK:hon sijoittautuneen laitoksen myöntämä todistus ei mahdollista tuotteen saattamista EU:n markkinoille. Lääkkeiden osalta puolestaan esimerkiksi myyntiluvan haltijoiden, lääke-erien testaus- ja luovuttamispaikkojen, lääketurvasta ja erän vapauttamisesta myyntiin vastaavan henkilön on oltava sijoittautunut EU:n alueelle.
- Jos EU:n lainsäädäntö edellyttää, että tuote on rekisteröitävä tiettyyn tietokantaan, tuojan on tehtävä rekisteröinti EU:ssa tai UK:hon sijoittautuneen valmistajan on nimitettävä tätä varten valtuutettu edustaja.
- Jos EU:n lainsäädännössä säädetään, että tiettyjen talouden toimijoiden on oltava sijoittautuneita unioniin, UK:hon sijoittautuneita vastaavia toimijoita ei enää tunnusteta unionissa.
- EU:n markkinoille saatettujen tavaroiden selosteet ja merkinnät, joissa viitataan UK:hon sijoittautuneisiin elimiin tai henkilöihin, eivät enää täytä unionin merkintävaatimuksia.

Lisäksi EU:n säännöt rajoittavat joidenkin tavaroiden tuontia tai vientiä kolmansista maista EU:hun, tai kieltävät sen kokonaan.

Palvelukauppa

Siirtymäkauden jälkeen EU:n perussopimukseen perustuva yritysten sijoittautumisvapaus ja palvelujen tarjoamisen vapaus eivät enää koske EU:ssa toimivia UK:n yksityishenkilöitä ja yrityksiä, eivätkä UK:ssa toimivia EU:n yksityishenkilöitä ja yrityksiä. UK:n viranomaisten myöntämät luvat eivät ole jatkossa enää voimassa. Tästä aiheutuu seurauksia erityisesti rahoituspalvelujen, liikenteen, audiovisuaalisten viestintäpalvelujen ja energiapalvelujen alalla. UK:hon sijoittautuneiden yritysten/ammattihenkilöiden on noudatettava jatkossa EU:n tai jäsenvaltioiden sääntöjä koskien EU:n ulkopuolelle sijoittautuneiden ulkomaiden yritysten/kansalaisten palvelujentarjontaa EU:ssa. Niillä on myös oltava asianmukaiset luvat. Vastaavalla tavoin unioniin sijoittautuneiden EU:n palveluntarjoajien/ammattihenkilöiden on noudatettava UK:n asettamia sääntöjä voidakseen toimia UK:ssa.

Rahoituspalvelut: Siirtymäkauden jälkeen EU:n toimijat eivät voi automaattisesti tarjota rahoituspalveluja UK:ssa kotivaltionsa toimiluvan nojalla eivätkä UK-toimijat vastaavia palveluja EU-valtioissa UK:n myöntämällä luvalla. EU voi helpottaa rahoitusjärjestelmien välistä vuorovaikutusta ns. yksipuolisilla vastaavuuspäätöksillä. Osa näistä vastaavuuksista antaa kolmansien maiden yrityksille mahdollisuuden tarjota tiettyjä palveluja EU:n asiakkaille (esim. arvopaperikeskukset ja keskusvastapuolet). Useimmilla aloilla (esim. vakuutukset, liikepankkien luotonanto tai talletusten vastaanottaminen) vastaavuuskehykset eivät kuitenkaan anna kolmansien maiden yrityksille mahdollisuutta tarjota palveluja EU:ssa, mutta niissä myönnetään EU-yrityksille vakavaraisuussääntöihin tai raportointiin liittyviä helpotuksia. EU voi peruuttaa vastaavuuspäätökset yksipuolisesti, jos esimerkiksi kolmannen maan sääntely- ja valvontajärjestelmät eroavat liikaa EU:n vastaavista järjestelmistä. Vastaavuuspäätöksistä ei neuvotella UK:n kanssa tulevaa suhdetta koskevien neuvottelujen yhteydessä. EU-valtioiden yritysten, pankkien ja sijoittajien on varauduttava tuleviin muutoksiin mm. vähentämällä systeemistä altistumistaan UK:n markkinainfrastruktuurille.

Liikennepalvelut: Siirtymäkauden jälkeen UK:n yritykset eivät voi enää tarjota liikennepalveluja EU:ssa osana sisämarkkinoita. Siirtymäkauden jälkeen:

- UK:n *rautatieyrityksille* myöntämät toimiluvat eivät ole enää voimassa EU:ssa. Myöskään UK:ssa veturinkuljettajille myönnetyt todistukset ja lupakirjat eivät kelpaa EU:ssa.
- *Lentoliikenteen* harjoittajat, joilla on UK:n myöntämä toimilupa matkustajien, postin tai rahdin kuljettamiseen, eivät voi enää tarjota lentoliikenteen palveluja EU:ssa. Niiden on täytettävä EU:n vaatimukset, jotka koskevat mm. lentoyhtiöiden pääasiallista toimipaikkaa, enemmistöomistusta, määräysvaltaa sekä ilmailun turvallisuutta.
- UK:hon sijoittautuneilla *maantieliikenteen* harjoittajilla ei ole enää toimilupaa EU:ssa. Ne eivät voi enää hyödyntää automaattista oikeutta liikennöidä ja kuljettaa tavaroita kaikkialla unionissa. Jos EU ja UK eivät pääse sopimukseen, liikenteenharjoittajilla on käytössään Euroopan liikenneministerikonferenssin (ECMT) kehykseen perustuva rajoitettu kiintiö toisen osapuolen alueella tapahtuvaa liikennöintiä varten.

Se, millaiset pääsyoikeudet EU:n ja UK:n liikenteenharjoittajilla on jatkossa toistensa markkinoille, riippuu tulevaa suhdetta koskevien neuvottelujen tuloksesta.

Audiovisuaaliset palvelut: Siirtymäkauden jälkeen UK:hon sijoittautuneiden audiovisuaalisia mediapalveluja tarjoavien yritysten on noudatettava aina sen jäsenvaltion sääntöjä, jonka alueella ne haluavat tarjota palvelujaan. EU:n palveluntarjoajien on vastaavasti noudatettava UK:n sääntöjä.

Ammattipätevyyden tunnustaminen: EU:n sisämarkkinasäännöillä helpotetaan ammattipätevyyden tunnustamista tai tehdään se automaattiseksi. UK ei kuulu siirtymäkauden jälkeen näiden sääntöjen piiriin. Tämä tarkoittaa sitä, että EU:n jäsenvaltiossa hankitun ammattipätevyyden tunnustaminen tapahtuu UK:ssa sen kansallisten sääntöjen mukaisesti. Vastaavasti UK:ssa hankitun ammattipätevyyden tunnustaminen tapahtuu EU-valtioissa kunkin valtion kansallisten sääntöjen mukaisesti. Suomessa ennen siirtymäkauden päättymistä ammattipätevyysdirektiivin 2005/36/EY mukaisesti tehtyjen ammattipätevyyden tunnustamispäätöksen saaneella henkilöllä on siirtymäkauden jälkeenkin päätöksen mukaiset oikeudet. Ennen siirtymäkauden päättymistä vireille saatetut ammattipätevyyden tunnustamishakemukset käsitellään Suomessa loppuun ja ratkaistaan edellä mainitun EU-lainsäädännön mukaisesti. Siirtymäkauden jälkeen UK:ssa hankitun ammattipätevyyden tunnustamiseen sovelletaan samoja periaatteita kuin muissa kolmansissa maissa hankittujen korkeakouluopintojen ja -tutkintojen rinnastamiseen. Lisätietoa ammattipätevyyden tunnustamisesta saa Opetushallituksen verkkosivuilta.

Energia

Siirtymäkauden jälkeen UK ei ole enää osa energian sisämarkkinoita. Yritysten ja viranomaisten on huomioitava, että jatkossa sähköyhdysjohtojen kautta tapahtuvaa kauppaa UK:n kanssa ei käydä unionin alustojen kautta, vaan siitä tulee osa energian kolmasmaakauppaa. Yritysten ja viranomaisten on sopeuduttava uuteen sääntely-ympäristöön.

Matkustaminen

Henkilöille tehtävät tarkastukset: Siirtymäkauden jälkeen UK:n kansalaisia kohdellaan kolmansien maiden kansalaisina, kun he matkustavat unioniin ja Schengen-alueelle. Heille tehdään Schengen-alueen rajalla perusteelliset tarkastukset. He voivat oleskella EU:n jäsenvaltioiden alueella enintään 90 päivää 180 päivän jakson aikana ja heidän on täytettävä kolmansien maiden kansalaisia koskevat maahantulon edellytykset. He eivät voi käyttää rajanylityksen yhteydessä EU:n/ETA:n/Sveitsin kansalaisille varattuja kaistoja.

Viisumivaatimukset: UK:n kansalaiset voivat ylittää siirtymäkauden jälkeen EU:n ulkorajan ilman viisumia, kun kyseessä on lyhytaikainen oleskelu (enintään 90 päivää 180 päivän jakson aikana). Viisumivapaus ei kuitenkaan tarkoita oikeutta työskennellä unionissa. Viisumisäännöt muuttuvat myös tiettyjen UK:ssa asuvien kolmansien maiden kansalaisten osalta heidän matkustaessaan EU-alueelle. Esimerkiksi UK:n oleskelulupa-asiakirjan haltijalta vaaditaan siirtymäkauden jälkeen lentokentän kauttakulkuviisumi EU:ssa. UK:ssa asuvilla koululaisilla ei ole jatkossa automaattista viisumivapautta EU:hun suuntautuvien kouluretkien yhteydessä.

Matkustaminen lemmikkien kanssa: UK:n kansalaiset eivät voi siirtymäkauden jälkeen käyttää EU:n lemmikkieläinpassia matkustaessaan EU-valtioihin lemmikkieläimen kanssa. EU määrittää UK:sta tulevien matkustajien mukana saapuviin lemmikkieläimiin sovellettavat vaatimukset erikseen.

Ajokortit: Siirtymäkauden jälkeen UK:ssa myönnettyjä ajokortteja ei tunnusteta vastavuoroista tunnustamista koskevan EU-lainsäädännön nojalla. UK:n myöntämien ajokorttien tunnustamista säännellään kussakin jäsenvaltiossa erikseen. Suomessa vakituisesti asuva tai vähintään 6 kuukautta täällä opiskellut voi vaihtaa UK:ssa myönnetyn ajokortin suomalaiseen ajokorttiin ennen siirtymäkauden loppua EU-ajokorttien vaihtoa koskevien käytäntöjen mukaisesti. Siirtymäkauden päättymisen jälkeen UK:ssa myönnetyn ajokortin kelpoisuutta ja vaihtamista koskevat samat säännöt, kuin muitakin tienliikenteen sopimusvaltioissa myönnettyjä ajokortteja. UK:ssa myönnetty ajokortti hyväksytään Suomessa turisteina oleskelevalta normaalista, mutta Suomessa vakinaisesti asuvien tulee vaihtaa kortti suomalaiseen korttiin kahden vuoden sisällä vakinaisen asumisen alkamisesta.

Verkkovierailut (roaming): Siirtymäkauden jälkeen UK:n kuluttajat eivät voi enää käyttää verkkovierailupalveluja EU:ssa kotimaan hinnoilla eikä tätä oikeutta ole myöskään EU-valtioiden kuluttajilla heidän matkustaessaan UK:hon. Sekä UK:n että EU:n matkaviestinoperaattorit voivat periä verkkovierailuista lisämaksuja.

Matkustajien oikeudet: Siirtymäkauden jälkeen matkustajien suojelutaso EU:n ja UK:n välillä muuttuu. Liikennemuodosta riippuen matkustajat eivät voi jatkossa välttämättä vedota matkustajien oikeuksia koskeviin EU-sääntöihin matkustaessaan UK:hon tai UK:sta.

Liikkuvuus ja sosiaaliturva

Siirtymäkauden jälkeen vapaa liikkuvuus EU:n UK:n välillä päättyy. UK:hon siirtymäkauden jälkeen muuttavien EU-valtioiden opiskelijoiden, työntekijöiden, eläkeläisten jne. edellytykset oleskella UK:ssa pidempiä aikoja muuttuvat. Heidän maahantuloonsa sovelletaan jatkossa UK:n kansallista maahanmuuttolainsäädäntöä. Myös oikeus tehdä työtä ja harjoittaa ammattia määräytyy UK:n lainsäädännön nojalla. Työntekijöiden tilapäinen lähettäminen ja työnteko palvelutarjonnan vapauden puitteissa EU-maista UK:hon päättyy ja sovellettavaksi tulee UK:n lainsäädäntö, jossa UK noudattanee WTO:n palvelukaupan sopimuksen (GATS) puitteissa tekemiä sitoumuksiaan. Vastaavasti UK:n kansalaisten maahantuloon EU-maihin ja maassa oleskeluun sovelletaan EU:n ja/tai jäsenvaltioiden maahanmuuttolainsäädäntöä. Myös heidän työteko-oikeutensa sekä oikeutensa harjoittaa ammattia määräytyvät kunkin EU-maan kansallisen lainsäädännön mukaan sekä mahdollisesti soveltuvien kolmansien maiden kansalaisten työnteko-oikeutta koskevien EU-säännösten mukaan. Liikkuvuus työteko-tarkoituksessa EU-maiden kesken tulee sallia tilanteissa, joissa EU:n maahanmuuttodirektiiveissä on säännöksiä kolmansien maiden kansalaisten oikeudesta liikkua ja tehdä työtä esimerkiksi yritysten sisäisen siirron perusteella yhdessä maassa annetun luvan turvin myös toisessa maassa. EU-maahan sijoittautunut yritys voi lähettää palveluksessaan olevia ja laillisesti oleskelevia ja työskenteleviä UK:n kansalaisia toiseen EU-maahan työkomennukselle lähetettyjä työntekijöitä koskevan direktiivin mukaisesti.

Korkeakoulujen lukuvuosimaksujen osalta UK on ilmoittanut EU-kansalaisia kohdeltavan kolmannen maan kansalaisina lukuvuodesta 2021-22 alkaen. Kotimaisen lainsäädännön mukaan muuhun kuin

suomen- tai ruotsinkieliseen alempaan tai ylempään korkeakoulutukseen hyväksytyltä kolmannen maan kansalaiselta tulee periä vähintään 1500 euron suuruinen maksu lukuvuodessa. Suomen opintotukilaissa on tarpeen säätää UK:n kansalaisten oleskeluoikeuden yhteydestä opintotukioikeuteen.

Yhtiöoikeus ja yksityisoikeus

UK:ssa rekisteröidyt yritykset: UK on EU:n jäsenvaltiona ja siirtymäkauden ajan ollut osa EU:n sisämarkkinoita muun muassa sijoittautumisvapautta koskevan oikeuden osalta. Tilanne muuttuu siirtymäkauden lopussa. UK:ssa perustetut yritykset katsotaan siirtymäkauden päätyttyä kolmansien maiden yrityksiksi eikä niitä enää tunnusteta automaattisesti SEUT 54 artiklan nojalla. Tunnustamiseen sovelletaan vastedes kolmansien maiden yritysten tunnustamista koskevaa jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä. Suomen kansallisen lainsäädännön mukaan UK:hon sijoittautuneita yhtiöitä käsitellään siirtymäkauden päättymisen jälkeen samalla tavalla kuin muitakin kolmansiin maihin sijoittautuneita yrityksiä. Siten myös UK:ssa rekisteröidyn osakeyhtiön, muun yhteisön tai säätiön oikeushenkilöys sekä sitä koskevat oikeudet ja velvollisuudet määräytyvät jatkossa lähtökohtaisesti rekisteröintivaltion lain perusteella.

UK:ssa perustettujen yritysten EU:n jäsenvaltioissa toimivat sivuliikkeet ovat kolmansien maiden yritysten sivuliikkeitä. Suomessa elinkeinotoimintaa voi harjoittaa Suomessa sivuliikkeen rekisteröinty ulkomaalainen yhteisö tai säätiö. ETA-alueen ulkopuolella rekisteröity yhteisö tai säätiö tarvitsee sivuliikkeen perustamiseen patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) luvan ja sillä tulee olla edustaja Suomessa. EU:ssa toimivat UK:n yritysten tytäryhtiöt ovat periaatteessa EU:n yrityksiä, ja niihin sovelletaan edelleen kaikkia EU:n ja kansallisen lainsäädännön asiaankuuluvia säännöksiä. Suomessa rekisteröidyn tytäryhtiön toimitusjohtajan ja vähintään yhden hallituksen jäsenen tulee asua pysyvästi ETA-alueella. Asuinpaikkaa koskeviin poikkeuksiin tarvitaan PRH:n lupa. Koska UK ei ole tällä hetkellä Luganon sopimuksen osapuoli, yrityksen kaikki vastuuhenkilöt eivät voi asua UK:ssa.

Tuomioiden täytäntöönpano siviili- ja kauppaoikeuden alalla: Siirtymäkauden jälkeen lakataan soveltamasta niitä EU-sääntöjä (muun muassa Bryssel I –asetus), jotka ovat helpottaneet EU:ssa ja UK:ssa annettujen yksityisoikeuden alan tuomioiden rajat ylittävää tunnustamista ja täytäntöönpanoa. Jatkossa UK:ssa annettujen tuomioiden tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon sovelletaan sen jäsenvaltion kansallista lainsäädäntöä, jossa tunnustamista tai täytäntöönpanoa haetaan. Suomen osalta tämä tarkoittaa, ettei UK:ssa annettuja tuomioita enää tunnusteta eikä panna täytäntöön. Suomessa annetut tuomiot tunnustetaan ja pannaan täytäntöön UK:ssa noudattaen mitä UK:n kansallisessa laissa säädetään. UK liittyy todennäköisesti jollain aikavälillä Haagissa tehtyihin yleissopimukseen tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta (oikeuspaikkasopimuksia koskeva yleissopimus ja tuomioyleissopimus).

Teollis- ja tekijänoikeudet

Siirtymäkauden jälkeen EU:ssa toimivat kauppiat eivät voi hankkiessaan tuotteita UK:sta vedota EU-tasolla harmonisoituun levitysoikeuden sammumiseen ETA-alueella. Yritysten, jotka harjoittavat rinnakkaistuontia UK:sta on huomioitava tämä. Lisäksi on otettava huomioon, että vaikka voimassa olevien EU:n yhtenäisten teollis- ja tekijänoikeuksien suoja (EU-tavaramerkit, yhteisömallit, yhteisön kasvinjalostajanoikeudet ja maantieteelliset merkinnät) säilyy erosopimuksen nojalla, siirtymäkauden jälkeen uusien yhtenäisten oikeuksien maantieteellinen soveltamisala on suppeampi, sillä niillä ei enää ole vaikutusta UK:ssa. Asianomaisten sidosryhmien olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen tulevien teollis- ja tekijänoikeuksien suojan UK:ssa.

Henkilötietojen siirto ja tietosuoj

Siirtymäkauden jälkeen henkilötietojen siirtoja voidaan edelleen tehdä EU:sta UK:hon, mutta niissä on noudatettava henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevia EU:n sääntöjä ja suojoitoimia. Jäsenvaltioiden yritysten ja viranomaisten on tärkeää varmistaa, että UK:hon tehtävät henkilötietojen siirrot ovat EU:n tietosuojalainsäädännön mukaisia. EU:n tietosuoja-asetuksen V luvussa säädetään välineistä, joilla pyritään varmistamaan, että EU:ssa taattua yksilöiden suojelun tasoa ei heikennetä siirrettäessä henkilötietoja kolmansiin maihin. Komissio voi tehdä tietosuojan riittävyyttä koskevan päätöksen em. asetuksen perusteella, jos se katsoo, että kolmas maa takaa riittävän tietosuojan tason. Komissio pyrkii saattamaan UK:n tietosuojajärjestelmän arvioinnin päätökseen vuoden 2020 loppuun mennessä ja tekemään riittävyyispäätöksen, jos edellytykset täyttyvät. UK puolestaan on jo vahvistanut tietosuojalaillaan EU:n jäsenvaltioiden tietosuojan tason riittävyyden vuoden 2024 loppuun saakka.

.eu-verkkotunnukset

Siirtymäkauden jälkeen yritykset, jotka ovat sijoittautuneet UK:hon (mutta eivät EU:hun) sekä EU:n ulkopuoliset kansalaiset (jotka eivät asu EU:n jäsenvaltiossa) eivät voi rekisteröidä tai pitää hallussaan .eu-verkkotunnuksia. UK:ssa asuvat EU:n kansalaiset voivat kuitenkin hallita .eu-verkkotunnuksia ja rekisteröidä uusia siirtymäkauden päätyttyäkin.

EU:n kansainväliset sopimukset

UK ei kuulu siirtymäkauden jälkeen EU:n tai sen puolesta toimivien jäsenvaltioiden taikka EU:n ja sen jäsenvaltioiden yhdessä tekemien kansainvälisten sopimusten soveltamisalaan. Tämän seurauksena UK, ml. sen kansalaiset ja talouden toimijat, eivät voi enää hyötyä EU:n sadoista kansainvälisistä sopimuksista, kuten vapaakauppasopimuksista, vastavuoroista tunnustamista koskevista sopimuksista, eläinlääkintäalan sopimuksista tai lentoliikennettä koskevista sopimuksista. EU:hun sijoittautuneet yritykset hyötyvät luonnollisesti kaikista EU:n tekemistä kansainvälisistä sopimuksista. UK:n asema ei muutu sellaisissa monenvälisissä sopimuksissa, joissa UK on itsenäinen osapuoli. UK jatkaa esimerkiksi Maailman kauppajärjestön (WTO) jäsenenä, ja kuuluu sen puitteissa tekemiensä sopimusten piiriin.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Tiedonannolla ei ole oikeusperustaa, eikä neuvosto näillä näkymin ota siihen erikseen kantaa edes päätelmien muodossa.

Neuvotteluissa menettelyllisenä oikeusperustana käytetään tässä vaiheessa SEUT 218 artiklan 3 ja 4 kohtia. Komissio neuvottelee EU:n puolesta yleisten asioiden neuvoston 25.2.2020 hyväksymien neuvotteluohjeiden pohjalta ja neuvoston valmisteluelimiä jatkuvasti kuullen.

Aineellisena oikeusperustana on puolestaan tässä vaiheessa neuvoston yksimielisyyttä ja Euroopan parlamentin hyväksyntää edellyttävä SEUT 217 artikla. Sen mukaan unioni voi tehdä kolmansien maiden kanssa sopimuksia assosioinnista, joka koskee vastavuoroisia oikeuksia ja velvollisuuksia, yhteistä toimintaa ja erityismenettelyjä. Komissio perustelee valintaa suunnitellun kumppanuuden kattavalla soveltamisalalla, kunnianhimoisuudella ja pitkäaikaisuudella. Lopulliset aineelliset oikeusperustat sopimuksen/sopimusten allekirjoittamista ja tekemistä varten voidaan määrittää vasta lähempänä neuvottelujen päättymistä sopimustekstin konkreettisen sisällön perusteella.

Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien asioiden osalta oikeusperustana tullaan lisäksi käyttämään Euratom-sopimuksen 101 artiklaa.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin rooli määräytyy SEUT 218 artiklan mukaisesti. Tässä vaiheessa sovelletaan artiklan 10 kohtaa, jonka mukaan parlamentille tiedotetaan välittömästi ja täysimääräisesti menettelyn kaikissa vaiheissa.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunnan kokous 11.9. 2020.

Eduskuntakäsittely

E 6/2020 vp
EJ 5/2020 vp
SuVEK 4/2020 vp

Asiakirjat

Komission tiedonanto: ”Valmiina muutoksiin - Tiedonanto valmistautumisesta siirtymäkauden päättymiseen Euroopan unionin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä” (COM (2020) 324 final): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1594383487124&uri=COM:2020:324:FIN>

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johannes Leppo VNK, p. 050 5928278
Tuuli Kainulainen VNK
Kristiina Kauppinen UM
Elina Poikonen UM
Ahti Hirvonen MMM
Ritva Ruuskanen MMM
Liisi Klobut YM
Sari Vuorinen STM
Marja-Terttu Mäkiranta STM
Martti Salmi VM
Johanna Rihto-Kekkonen TEM
Isabella Paju TEM
Silja Pasanen LVM
Katja Arenmaa OM
Henrik Ruso OKM
Tuomas Koskeniemi PLM

EUTORI-tunnus

EU/2020/0603

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	brexit, YAN Yleisten asioiden neuvosto UM, VNK
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, TPK, TULLI, VH, VM, VTV, YM
